

Sygnatura akt II C 169/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 czerwca 2019 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodnicząca Sędzia SR A. S.

Protokolant st. sekr. sąd. M. O.

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2019 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa M. N.

przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu Nr 2 w Ł.

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. przyznaje adwokatowi K. G. tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi kwotę 2952 zł (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa złote), którą nakazuje wypłacić z środków Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi;
3. nie obciąża powoda obowiązkiem uiszczenia tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa kosztów sądowych;
4. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt II C 169/18

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym dnia 30 listopada 2017 roku powód M. N. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego Nr 2 w Ł. kwoty 50.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi do dnia zapłaty oraz kosztów procesu. Wniósł także o zwolnienie od kosztów sądowych w całości i przyznanie pełnomocnika z urzędu. W uzasadnieniu podniesiono, iż podczas pobytu w Zakładzie Karnym nie zapewniono powodowi minimalnych warunków bytowych i należytej opieki lekarskiej, które pozwany powinien zapewnić osobie izolowanej zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zarzut pozostaje w związku z umieszczeniem powoda w nadmierne przeludnionej celi, gdzie panowała epidemia świerzba, zagrzybionej z dziurawą podłogą, bez cyrkulacji powietrza, brakiem warunków do utrzymania higieny osobistej, brakiem szafki przy łóżku i koniecznością spożywania posiłków na łóżku i podłodze, przebywaniem z niebezpiecznym osadzonym, zagrożeniem bezpieczeństwa poprzez umieszczenie z osobami o różnym stopniu demoralizacji, przedmiotowym traktowaniem przez funkcjonariuszy i lekarzy, zakłócaniem porządku przez remonty, przymusową pracą nad innym osadzonym, brakiem świetlicy i spacerów, pobytem w zakładzie psychiatrycznym bez skierowania oraz problemem z dostaniem do lekarza.

(pozew k. 2-4)

Postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2018 roku powód został zwolniony od kosztów sądowych w całości. Postanowieniem tym ustanowiony został dla powoda pełnomocnik z urzędu.

(postanowienie k. 26)

W odpowiedzi na pozew z dnia 14 maja 2018 roku pozwany reprezentowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Kwestionował powództwo co do zasady jak i wysokości. Wyjaśnił, że powód przebywał w jednostce ZK 2 na oddziale psychiatrii w okresie od 28 października 2016 roku do dnia 23 lutego 2017 roku oraz od 15 kwietnia 2017 roku do 18 kwietnia 2017 roku. Powód przebywał w pawilonie B w celach 303, 306, 309 i 308, a także na oddziale I w celi 11 podczas drugiego pobytu. Przez cały okres pobytu powoda, w celach nie przebywało więcej osób niż liczba miejsc przewidzianych w celi. Po przyjęciu powoda do jednostki na skutek przeprowadzonego badania, powód został przyjęty na oddział psychiatrii sądowej i zakwalifikowany do obserwacji stanu psychicznego. Podczas drugiego pobytu, powód w związku ze składaniem deklaracji o charakterze suicydalnym, został skierowany, a następnie przyjęty na oddział psychiatrii sądowej. Powód na hospitalizację wyraził pisemną zgodę. Podczas drugiego pobytu, na skutek żądania wypisania z oddziału, powód został wypisany z oddziału. Personel był nastawiony do powoda tak jak do każdego pacjenta, z poszanowaniem jego osoby, celem zapewnienia mu jak najlepszej opieki. Powód w toku pobytu nie zgłaszał skarg do personelu oddziału. W ramach oddziału, na którym przebywał powód, codziennie są odchody lekarskie i pielęgniarские. Dyżury pełnią codziennie lekarze i pielęgniarki. Nadto ZK 2 współpracuje z podmiotami leczniczymi wolnościovymi na wypadek konieczności specjalistycznego leczenia. Stan sanitarny celi kontrolowany był podczas codziennych obchodów. W celach, których przebywał powód nie stwierdzono zagrzybienia ani dziur w podłodze. W czasie pobytu powoda zapewniono mu odpowiednie warunki bytowe i sanitarne. Powód nie przebywał z osobami niebezpiecznymi, które zostałyby tak sklasyfikowane penitencjarnie. Rozmieszczenie w celi i klasyfikacja osadzonych następowała zgodnie z obowiązującymi przepisami, w sposób mający zapewnić bezpieczeństwo osobiste osadzonym, oraz uwzględniając także stan zdrowia osadzonych. Pozwany zaprzeczył, aby w czasie pobytu powoda w szpitalu panowała epidemia świerzbu. Powód nie był zmuszany do żadnej pracy, nie był też zatrudniony w jednostce. Wyposażenie cel w sprzęt kwaterunkowy odpowiadało treści regulujących te kwestie rozporządzeń. Powód miał możliwość uczestniczenia w zajęciach świetlicowych oraz spacerach. Pozwany wyjaśnił, że w jednostce są wykonywane prace remontowo-budowlane, obejmujące szpital, prowadzone w związku z dostosowywaniem na bieżąco szpitala do zmieniających się wymogów technicznych stawianych podmiotom leczniczym, oraz w związku z decyzjami, jakie zapadają na szczeblu okręgowego inspektoratu SW, jak i ministerialnym. Wszelkie prace prowadzone są stopniowo i etapami w taki sposób, aby były nieodczuwalne dla osób osadzonych i pozwalały na bieżące funkcjonowanie szpitala.

(odpowiedź na pozew k. 32-36, pełnomocnictwo k. 37)

W piśmie z dnia 30 października 2018 roku powód, reprezentowany przez pełnomocnika w osobie adwokata sprecyzował powództwo wnosząc o zasądzenie od pozwanego kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Nadto pełnomocnik powoda wniósł o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, które to koszty nie zostały opłacone ani w całości ani w części.

(pismo k. 96-96 v)

Do zamknięcia rozprawy stanowiska stron nie uległy zmianie.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. N. przebywał w Oddziale Psychiatrii Sądowej w Zakładzie Karnym Nr 2 w Ł. w okresie od dnia 28 października 2016 roku do dnia 23 lutego 2017 roku oraz od 15 kwietnia 2017 roku do dnia 18 kwietnia 2017 roku. Przy przyjęciu powoda do jednostki na skutek przeprowadzonych badań za każdym razem był kierowany na oddział psychiatrii sądowej i zakwalifikowany do obserwacji stanu psychicznego. W ramach jednostki organizacyjnej Zakładu

Karnego Nr 2 w Ł. funkcjonuje szpital dla osób pozbawionych wolności. Na każdą hospitalizację w ramach oddziału psychiatrii sądowej powód wyraził pisemnie zgodę. Podczas drugiego pobytu na własne żądanie został wypisany z oddziału.

(pismo k. 41, dokumentacja medyczna k. 42-45, koperta k. 76, notatka k. 47, wyjaśnienie k. 54, zeznania powoda k. 195-196, zeznania świadka T. N. k. 102-103)

Powód przebywał w pawilonie B oddziale IV w celach: 303 o powierzchni 25,57m² - ilość miejsc 6, 306 o powierzchni 25,14m² – ilość miejsc 6, 309 o powierzchni 8,63m² – ilość miejsc 2, 308 o powierzchni 8,48m² – ilość miejsc 1, a także na oddziale I w celi 11 o powierzchni 7,39m² – ilość miejsc 1. Normy powierzchni mieszkalnej dla jednego osadzonego wynosiły odpowiednio: 4 m² dla celi 303, 306, 309, 8 m² dla celi 308 i 7m² dla celi 11. Cele 11 i 308 to cele monitorowane o większej powierzchni.

(notatka k. 47, wyjaśnienie k. 54)

W ramach oddziału, na którym przebywał powód codzienne odbywają się obchody lekarskie i pielęgniarskie. W czasie pobytu powoda na oddziale nie było dyżurów lekarskich psychiatrycznych. Zostały one wprowadzone jesienią 2017 roku. Był zawsze na oddziale lekarz internista i chirurg. W Oddziale Psychiatrycznym był całodobowe dyżury pielęgniarskie. W przypadku gdy osadzony pacjent wymagałby specjalistycznego leczenia, ZK Nr 2 współpracuje z podmiotami leczniczymi wolnościowymi. Powód był traktowany jak każdy inny pacjent.

(zeznania świadka T. N. k. 102-103)

Podczas pobytu na Oddziale Psychiatrii Sądowej powód jak i inne osoby osadzone nie chorowali na świerzb.

(pismo k. 41, zeznania świadka T. N. k. 103, zeznania świadka A. M. k. 103-104)

Powód nie miał obowiązku opiekować się innymi pacjentami na oddziale psychiatrycznym.

(zeznania świadka T. N. k. 103, zeznania świadka E. P. k. 104-105)

Na oddziale, w którym przebywał powód każdy pacjent ma do dyspozycji łóżko medyczne, szafkę przy łóżku. Po środku bądź pod oknem celi ustawiony był stół ze stołkami. Woda była wydawana pacjentom trzy razy dziennie oraz w razie potrzeby. W kąciek sanitarnym znajdował się kran z dostępem do wody. Pacjenci mieli na wyposażeniu ścierki do wycierania kubeczków, wymieniane na bieżąco. Powód miał dostęp do kąpieli 2 razy w tygodniu oraz w razie potrzeby. Pościel była wymieniane raz w tygodniu. W razie potrzeby była zmieniana częściej. Odzież była wymieniana 2 razy w tygodniu, a częściej w zależności od potrzeb. Osadzeni mieli wydawane środki czystości i higieny osobistej raz w miesiącu. Na prośbę pacjenta otrzymywał on dodatkowe środki higieny osobistej. Odzież prana i suszona była przez firmę zewnętrzną. Powód nie zgłaszał żadnych dodatkowych potrzeb. Cele w Oddziale Psychiatrycznym były wizytowane przez dyrektora Zakładu raz w tygodniu, a przez służbę zdrowia codziennie.

(pisma k. 53, k. 54, zeznania świadka A. M. k. 103-104, zeznania świadka E. P. k. 104-105, zeznania świadka A. W. k. 106, zeznania świadka Ł. P. k. 106, zeznania świadka K. J. k. 105)

Sprzęt kwaterunkowy znajdujący się w jednostce penitencjarnej podlega corocznej ocenie komisji ds. sprzętu kwaterunkowego. W przypadku ewentualnych braków, zniszczenia, lub zużycia, sprzęt kwaterunkowy jest naprawiany lub wycofywany z użytku, a w ich miejsce wydawany jest nowy. W celach w których przebywał powód komisja nie stwierdziła braków wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy.

(wyjaśnienie k. 54, zeznania świadka A. M. k. 103-104, zeznania świadka E. P. k. 104-105, zeznania świadka Ł. P. k. 106)

Węzły sanitarne znajdujące się w celach były skutecznie i trwale odgródzone od pozostałych części pomieszczeń ściankami wykonanymi z lekkiej konstrukcji z zastosowaniem płyt (...) zamontowanych na stelażu z profili metalowych w zabudowie pełnej od podłogi do sufitu. Wejście do węzła sanitarnego wyposażone było w osadzone

na całej wysokości, jak i szerokości wejścia do węzła drzwi. Zabudowa zapewniała nieskrępowane korzystanie z sanitariatu. Wyjątkiem są cele: 11 (jednoosobowa) oraz cele 308 (jednoosobowa) i 309 (dwuosobowa), które są celami przeznaczonymi dla osadzonych niebezpiecznych bądź wymagających ciągłego nadzoru. Są to cele, w których ze względów ochronnych, jak i konieczność ciągłego monitorowania, zabudowa węzłów sanitarnych jest niepełna.

(notatka k. 49 i k. 50, zeznania świadka E. P. k. 104-105, zeznania świadka M. W. (1) k. 105)

Cele sprzątane były codziennie przy użyciu środków myjąco - dezynfekcyjnych. Osadzeni mieli w zakresie swoich obowiązków sprzątać cel. Cele były także sprzątane przez pracujących osadzonych. Osadzonym były wydawane środki czystości: szczotka, szufelka, wiadro z mopem. Pracujący osadzeni dokonywali raz w tygodniu dezynfekcji kąpoków sanitarnych pod nadzorem.

(notatka k. 46, zeznania świadka A. M. k. 104, zeznania świadka E. P. k. 104-105)

W oknach cel mieszkalnych pawilonu (...) od strony ulicy (...) zamontowane były przesłony - blendy, celem uniemożliwienia nielegalnych kontaktów z otoczeniem zewnętrznym. Blendy wykonane są z półprzezroczystego poliwęglanu, zapewniają dostęp do światła dziennego, i swobodny przepływ powietrza. Zamontowanie blend pozwala na uchYLENIE okna bądź jego otwarcie. Blendy posiadały deklarację zgodności.

(pismo k. 39, deklaracja zgodności k. 40, notatka k. 49, zeznania świadka M. W. (1) k. 105)

W celach mieszkalnych funkcjonowała wentylacja grawitacyjna, a jej sprawność sprawdzana była w sposób cykliczny, zgodnie z przepisami prawa budowlanego, przez uprawnionego kominiarza oraz każdorazowo potwierdzana stosownym protokołem.

(notatka k. 49, protokoły k. 51, k. 52, zeznania świadka M. W. (1) k. 105)

W celach, w których przebywał powód nie było zagrzybienia i uszkodzenia podłogi. Oddział wykazywał pewny stopień zużycia z uwagi na brak remontu od pewnego czasu.

(notatka k. 49, zeznania świadka T. N. k. 103, zeznania świadka A. M. k. 103-104, zeznania świadka E. P. k. 104-105, zeznania świadka M. W. (1) k. 105)

W latach 2016-2017 w ZK 2 odbyły się dwie wizytacje sędziego wizytatora. Lustracje nie wykazały zastrzeżeń w zakresie postępowania służb więziennych w stosunku do przebywających w ZK. Stwierdzono, że w podejmowane wobec osób osadzonych działania są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa karnego wykonawczego i rozporządzeń.

(notatka służbowa k. 122, sprawozdanie z lustracji k. 123-134v, k. 135-149)

W okresie od marca 2017 roku do 2018 roku na Oddziale Psychiatrycznym, na którym przebywał powód prowadzony był remont. Prace remontowe trwały w godzinach 8-17. Remont prowadzono tak, żeby był jak najmniej uciążliwy dla pacjentów, oraz nie utrudniał pracy personelu medycznego.

(zeznania świadka T. N. k. 102-103, zeznania świadka E. P. k. 104-105, zeznania świadka S. P. k. 106)

Osadzeni w Zakładzie Karnym Nr 2 w Ł. w budynku szpitala mogli korzystać ze świetlicy dostępnej w Oddziale Psychiatrii Sądowej codziennie w godzinach określonych przez grafik, umieszczony na tablicy informacyjnej. Możliwość korzystania ze świetlicy jest dobrowolna. Powód miał też dostęp do spacerów.

(notatka k. 48, zeznania świadka T. N. k. 102-103, zeznania świadka M. W. (2) k. 105)

Powód nie przebywał w jednej celi z osadzonymi zakwalifikowanymi w myśl art. 212a § 1 i 2 kkw w zw. z art. 88a § 1 i 2 kkw.

(notatka k. 55)

Pacjenci byli monitorowani w zależności od potrzeb.

(zeznania świadka A. M. k. 104)

Powyższy stan faktyczny ustalił Sąd na podstawie powołanych powyżej i zawartych w aktach sprawy dokumentów dopuszczonych w charakterze dowodu, zeznań powołanych świadków oraz w nieznaczącej części w oparciu o zeznania powoda.

Sąd oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków A. K., T. P. i A. G. wobec niewskazania przez stronę powodową w określonym terminie adresów tych świadków (zarządzenie k. 154).

Sąd oddalił wnioski dowodowe strony powodowej o dopuszczenie z opinii biegłego psychologa oraz biegłego psychiatry. Wnioski te nie miałyby wpływu na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie, a jedynie generowały koszty postępowania. Nie zostało bowiem ustalone, aby personel pozwanej jednostki penitencjarnej podejmował wobec powoda takie zachowania, które mogły mieć negatywny wpływ na jego stan zdrowia psychicznego. Sąd oddalił także wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z nagrania z monitoringu z celi 309 i korytarza (pismo k. 120), z uwagi na to, iż był on spóźniony. Zgodnie z art. 6 § 2 k.p.c. strony i uczestnicy postępowania obowiązani są przytaczać wszystkie okoliczności faktyczne i dowody bez zwłoki, aby postępowanie mogło być przeprowadzone sprawnie i szybko. Strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Sąd pomija twierdzenia i dowody, jeżeli są powoływane jedynie dla zwłoki lub okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione (art. 217 § 1-3 k.p.c.). Nadto powód (reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika) nie wskazał jakie okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia miałyby zostać wykazane przy pomocy tego dowodu.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda w zakresie, gdy relacjonował sposób traktowania go przez personel szpitala, możliwości dostępu do świadczeń medycznych, środków czystości, a także stan wyposażenia cel. Wykazywana przez powoda aktywność i inicjatywa dowodowa okazały się na tej płaszczyźnie nie wystarczające. Powód złożył kserokopię pisma Rzecznika Praw Pacjenta z dnia 21 września 2017 roku. Z treści tego pisma nie wynika, jednak, aby stwierdzone przez Rzecznika naruszenia odnosiły się do osoby powoda, a także aby miały miejsce w czasie, gdy powód przebywał na oddziale. Powód, który zainteresowany był w uzyskaniu w niniejszej sprawie orzeczenia dla siebie korzystnego, poza własnymi twierdzeniami nie przedstawił zatem innych dowodów na poparcie swojego stanowiska.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Zgodnie z art. 417 § 1 k.c., w brzmieniu obowiązującym w okresie objętym pozwem, za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Jak przyjmuje się w orzecznictwie, dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej władz publicznych, obok zdarzenia sprawczego, konieczne jest ustalenie pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, a więc szkody i związku przyczynowego. Przepis art.417 k.c. nie zawiera w tej kwestii żadnej regulacji, a tym samym znajdują zastosowanie ogólne reguły dotyczące kompensaty szkody w mieniu (majątkowej) i na osobie (majątkowej i niemajątkowej) oraz koncepcji związku przyczynowego, w szczególności ujęte w przepisach art.361 k.c. oraz art. 444-448 k.c.

Przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie art. 417 k.c. jest szkoda majątkowa w rozumieniu przepisu art. 361 § 2 k.c., jak również szkoda niemajątkowa na osobie (krzywda), podlegająca naprawieniu w drodze zadośćuczynienia pieniężnego w przypadkach wskazanych w art. 445 i 448 k.c. (tak między innymi Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 9 listopada 2010 roku, I ACa 841/10, LEX nr 756729 oraz w wyroku z dnia 7 kwietnia 2010 roku, I ACa 222/10, LEX nr 628185).

Przepis art. 23 k.c. przewiduje, że dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie z art. 24 § 1 k.c., ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Zaś, na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Natomiast, stosownie do art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

W judykaturze i piśmiennictwie dominuje pogląd, który Sąd w pełni podziela, że przesłanką odpowiedzialności na podstawie art. 448 k.c. jest nie tylko bezprawne, ale i zawinione działanie sprawcy naruszenia dobra osobistego, przy czym w grę może wchodzić zarówno wina umyślna, jak i nieumyślna (tak między innymi Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 9 września 2008 roku, III CZP 31/08, opubl. OSNC 2009 rok, nr 3, poz. 36; Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 czerwca 2007 roku, III CZP 54/07, Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 12 grudnia 2002 roku, V CKN 1581/00, opubl. OSNC 2004 rok, nr 4, poz. 53; z dnia 1 kwietnia 2004 roku, II CK 115/03, nie publ.; z dnia 16 września 2004 r., IV CK 707/03, nie publ.; z dnia 15 czerwca 2005 r., IV CK 805/04, opubl. „Izba Cywilna” 2006, nr 5, s. 50; z dnia 28 września 2005 roku, I CK 256/05, nie publ.; z dnia 19 stycznia 2007 r., III CSK 358/06 „Izba Cywilna” 2008, nr 12, s. 43; oraz z dnia 24 stycznia 2008 r., I CSK 319/07, opubl. „Monitor Prawniczy” 2008 rok, nr 4, s. 172).

Przesłankami roszczeń przewidzianych w art. 448 k.c. są: bezprawne naruszenie dobra osobistego powodujące szkodę niemajątkową, czyn sprawcy noszący znamiona winy w każdej postaci oraz związek przyczynowy między tym czynem a szkodą. Na powódzie, który wywodzi swe roszczenia z przepisu art. 448 k.c., spoczywa obowiązek udowodnienia faktu naruszenia dobra osobistego, winy sprawcy naruszenia oraz związku przyczynowego pomiędzy owym zawinionym zachowaniem a doznaną krzywdą. Bezprawność naruszenia, zgodnie z art. 24 k.c. objęta jest domniemaniem wrzuszalnym. W konsekwencji, ciężar dowodu, iż naruszenie dobra osobistego nie było bezprawne, a w szczególności, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom, obciąża w świetle z art. 6 w związku z art. 24 k.c. pozwanego (tak między innymi Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 9 września 2008 roku, III CZP 31/08, opubl. OSNC 2009 rok, nr 3, poz. 36 oraz w wyroku z dnia 28 lutego 2007 roku, V CSK 431/06, opubl. OSNC 2008 rok, nr 1, poz. 13).

Zgodnie z art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona stanowi obowiązek władz publicznych. Obowiązek ten powinien być realizowany przez władze publiczne przede wszystkim wszędzie tam, gdzie państwo działa w ramach imperium, realizując swoje zadania represyjne, których wykonanie nie może prowadzić do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka represji. Wymóg zapewnienia przez państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymogów nowożytnego państwa prawa, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Stanowi o tym wprost art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę międzynarodowego paktu praw osobistych i publicznych z dnia 19 grudnia 1966 roku (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 169) głoszący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w

sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Także art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej. Łączy się z tym wynikający z art. 8 ust. 1 Konwencji nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku. Odpowiednikami powyższych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i art. 47 Konstytucji.

Prawo do godnego odbywania kary pozbawienia wolności niewątpliwie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych podlegających ochronie. Działania naruszające te dobra mogą zatem rodzić odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 k.c.

Współcześnie można mówić o kształtowaniu w orzecznictwie krajowym jednolitego modelu ochrony godności osób pozbawionych wolności, zgodnego z orzecznictwem europejskim. Sprzyja temu fakt, że Konstytucja oraz akty prawa międzynarodowego zawierają tożsame regulacje, ustanawiając zakaz tortur oraz nieludzkiego i poniżającego traktowania i karania oraz deklarując humanitarne traktowanie każdej osoby pozbawionej wolności. W wyrokach z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06, i z dnia 17 marca 2010 r., II CSK 486/09, Sąd Najwyższy, stosując wykładnię prokonstytucyjną i uwzględniając orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wyznaczył właściwy kierunek interpretacji przepisów znajdujących zastosowanie przy rozpoznawaniu spraw o roszczenia wynikające z naruszenia godności człowieka pozbawionego wolności.

Osoba pozbawiona wolności przez sam fakt uwięzienia nie traci podstawowych praw gwarantowanych przez Konstytucję i akty prawa międzynarodowego. Poszanowanie i ochrona jej godności jest obowiązkiem władzy publicznej, wypełniającej zadania represyjne państwa. Realizacja pozbawienia wolności wiąże się z ustaleniem poziomu, na którym warunki uwięzienia są "odpowiednie" i nie naruszają przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka. Wyjściowe założenie dla określenia wymaganego poziomu jest takie, by traktowanie człowieka pozbawionego wolności nie było poniżające i niehumanitarne, a ograniczenia i dolegliwości, które musi on znosić, nie przekraczały koniecznego rozmiaru wynikającego z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka oraz nie przewyższały ciężaru nieuniknionego cierpienia, nieodłącznie związanego z samym faktem uwięzienia.

Powód zarzucał, iż w okresie przebywania w Zakładzie Karnym Nr 2 w Ł. na oddziale psychiatrii sądowej w okresie od dnia 28 października 2016 roku do dnia 23 lutego 2017 roku oraz od 15 kwietnia 2017 roku do dnia 18 kwietnia 2017 roku nastąpiło naruszenie jego dóbr osobistych w postaci: nadmiernego przeludnienia celi, umieszczenia powoda w celi, gdzie panowała epidemia świerzbą, zamknięcia z niebezpiecznym osadzonym, pobytu w zakładzie psychiatrycznym bez skierowania, braku warunków do utrzymania higieny osobistej, zagrożenia bezpieczeństwa poprzez umieszczenie z osobami o różnym stopniu demoralizacji, przedmiotowego traktowania przez funkcjonariuszy i lekarzy, zakłócania porządku przez remonty, przymusowej pracy nad innym osadzonym, braku świetlicy i spacerów, brak szafki przy łóżku, spożywania posiłków na łóżku i podłodze, przebywania w celi z dziurą w podłodze i zagrzybieniem, brak cyrkulacji powietrza w celi, braku dostępu do lekarzy.

Zadaniem zakładu karnego jest izolacja osadzonego od społeczeństwa, a nie zapewnienie warunków bytowych odpowiadających warunkom mieszkaniowym, co wynika z samej istoty kary pozbawienia wolności i założenia, iż ma być dla skazanego dolegliwością. Osadzonych muszą spotkać pewne niedogodności związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności. Powód nie wykazał, aby te niedogodności dotyczyły tylko jego indywidualnie.

Dla przyjęcia, że doszło do naruszenia dóbr osobistych danej osoby, nie decydują subiektywne odczucia, lecz okoliczności, które ocenione w sposób obiektywny, przez osobę postronną, mogą wywołać u niej przekonanie, że do naruszenia takiego doszło. W doktrynie i aktualnym orzecznictwie dominuje koncepcja obiektywnego naruszenia dóbr osobistych, nakazująca oceniać naruszenia dóbr osobistych według zobiektywowanych kryteriów, gdzie decydujące

znaczenie ma nie subiektywne odczucie osoby, jej indywidualne wartości uczuć i stan psychiczny, ale to jaką reakcją społeczną wywołuje dane działanie.

Na konkretne warunki uwięzienia składają się różne parametry, którymi m.in. jest powierzchnia pomieszczenia przypadająca na jedną osobę, dostęp światła i powietrza, infrastruktura sanitarna, warunki snu i jedzenia lub możliwość przebywania poza celą. W niektórych wypadkach ocena odpowiednich warunków wymaga uwzględnienia indywidualnych cech osadzonego, takich jak wiek lub stan zdrowia. Istotnym elementem oceny jest również czas trwania nieodpowiedniego traktowania.

Podstawowe warunki, w jakich skazany ma odbywać karę pozbawienia wolności, obejmujące m.in. powierzchnię celi mieszkalnej przypadającej na skazanego, określa [art. 110 §2 k.k.w.](#) Przepis ten przewiduje, że powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 metry kwadratowe oraz określa warunki, jakim muszą odpowiadać cele. Podkreślić należy, że do powierzchni pomieszczenia mieszkalnego nie wlicza się takich jego części, jak: wnęka okienna i grzejnikowa, powierzchnia znajdująca się poza kratami wewnętrznymi czy powierzchnia wydzielonych kącików sanitarnych. Zatem cele w rzeczywistości mają większą powierzchnię niż powierzchnia mieszkalna.

Z ustaleń poczynionych w sprawie wynika, iż powód przebywał w celach, gdzie normy powierzchni mieszkalnej wynosiły powyżej 3 m² na jednego osadzonego. Zarzut przeludnienia celi jest zatem całkowicie bezpodstawny.

Nie zostało udowodnione, aby powód został umieszczony w celi w której panował świerzb. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby w czasie przebywania powoda w pozwanej jednostce penitencjarnej panowała epidemia świerzba.

Nie zostało także udowodnione, aby powód przybywał w celi z osadzonymi zakwalifikowanymi w myśl art. 212a § 1 i 2 kkw w zw. z art. 88a § 1 i 2 kkw, jak również by w jakikolwiek sposób zostało zagrożone jego bezpieczeństwo poprzez umieszczenie z osobami o różnym stopniu demoralizacji. Rozmieszczenie w celi i klasyfikacja osadzonych następowała zgodnie z obowiązującymi przepisami, w sposób mający zapewnić bezpieczeństwo osobiste osadzonym, w tym powodowi oraz uwzględniając także stan zdrowia osadzonych. Powód nie wykazał, co rozumie przez pojęcie osoby niebezpiecznej. Czysto subiektywnie dla osoby, która nigdy nie była pozbawiona wolności niebezpieczny może być każdy, kto był pozbawiony wolności z uwagi tylko na fakt przebywania w zakładzie karnym.

Nie ostały się także twierdzenia powoda, jakoby przebywał na oddziale psychiatrii sądowej bez podstawy. Z ustaleń poczynionych w sprawie wynika, iż przy przyjęciu powoda do jednostki na skutek przeprowadzonego za każdym razem badania został skierowany na oddział psychiatrii sądowej i zakwalifikowany do obserwacji stanu psychicznego. Powód na hospitalizację w ramach oddziału psychiatrii sądowej wyrażał pisemną zgodę. Podczas drugiego pobytu na skutek żądania wypisania z oddziału, powód został wypisany z oddziału.

W czasie pobytu powoda zapewniono mu odpowiednie warunki bytowe i sanitarne, mając na uwadze także ówczesnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. z 2014 r. poz. 200), a następnie zgodne z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2016r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2224).

Powód otrzymywał odzież, wszystkie niezbędne środki higieniczne i środki czystości. Pościel zmieniana była co tydzień lub częściej w zależności od potrzeb. Brak jest dowodu na to, żeby ilość przekazywanych powodowi środków nie spełniała norm rozporządzenia, nadto aby były dla powoda niewystarczające. Aby to stwierdzić, powód musiałby udowodnić, że zwracał się do upoważnionej osoby o wydanie dodatkowych środków czystości bądź higienicznych z powodu ich zużycia, i że takich dodatkowych środków nie otrzymał pomimo realnej potrzeby. Takiego dowodu powód nie przedstawił.

Zgodnie z art. 116§ 1 pkt 2 kkw skazany ma obowiązek przestrzegania higieny osobistej i czystości pomieszczeń, w których przebywa. Powód miał dostęp do kąpeli dwa razy w tygodniu. W celi znajdował się kącik sanitarny odgradzony od reszty pomieszczenia. Cele wyposażone były w niezbędny sprzęt, który w razie potrzeby był wymieniany i naprawiany. Stan celi był kontrolowany na bieżąco.

Nie ostał się także zarzut powoda przedmiotowego traktowania przez funkcjonariuszy i lekarzy. Personel był nastawiony do powoda tak jak do każdego pacjenta z poszanowaniem jego osoby, celem zapewnienia mu jak najlepszej opieki. Powód nie udowodnił, aby w wyniku ewentualnej niewłaściwej opieki medycznej doznał jakichś schorzeń lub odniósł jakikolwiek uszczerbek na zdrowiu.

Pewną niedogodność mogły powodować prowadzone w Zakładzie Karnym remonty. Ich przeprowadzenie było jednak konieczne w związku z dostosowywaniem na bieżąco szpitala do zmieniających się wymogów technicznych stawianych podmiotom leczniczym, w tym także podmiotom leczniczym dla osób pozbawionych wolności oraz zmianami dotyczącymi działalności oddziałów. Prace trwały w godzinach 8-17 i przeprowadzane były etapami w taki sposób, żeby był jak najmniej uciążliwy dla pacjentów. Powód nie zgłaszał żadnych skarg na prowadzone prace.

Z ustaleń poczynionych w sprawie nie wynika, aby ktokolwiek nakładał na powoda obowiązek przymusowej pracy nad innymi osadzonymi. Powód nie był zatrudniony w jednostce. Każdy osadzony ma zapewnioną adekwatną dla jego stanu zdrowia opiekę medyczną. Powód nie był zatem, wbrew temu co wydaje się twierdzić, zmuszany do opieki na innymi osadzonymi czy świadczenia im jakiegokolwiek pomocy. Ewentualne gesty dobrej woli powoda względem współosadzonych z nim w jednej celi, czynione przez powoda z własnej woli, nie stanowią o tym, że pozwany naruszył w jakiś sposób dobra osobiste rodzące obowiązek odszkodowawczy.

Wbrew twierdzeniom powoda osadzeni w Zakładzie Karnym Nr 2 w Ł. w budynku szpitala mogli korzystać ze świetlicy dostępnej w godzinach określonych przez grafik umieszczony na tablicy informacyjnej. Możliwość korzystania ze świetlicy była dobrowolna. Powód ponadto miał dostęp do spacerów.

Odnośnie zarzutów powoda co do braku szafki przy łóżku i konieczności spożywania posiłków na łóżku i podłodze należy wskazać, iż sprzęt kwaterunkowy zgodny był z ówczesnym Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Sprzęt kwaterunkowy podlegał corocznej ocenie komisji ds. (...) kwaterunkowego. Powód nie wykazał, aby kierował do personelu uwagi dotyczące braku sprzętu kwaterunkowego. Z uwagi na dostępne wyposażenie sali nie musiał spożywać posiłków na łóżku ani na podłodze.

W sprawie zostało również wykazane przez stronę pozwaną, że gdyby powód chciał, to mógłby zgłosić konieczność zapewnienia mu dodatkowego sprzętu, wystąpienia awarii bądź innych niedogodności. W przypadku, gdyby pracownicy pozwanego nie reagowali na wielokrotne ustne zgłoszenia powoda, to powód, jako dotkliwie znoszący zaistniałą sytuację, z pewnością wykorzystałby możliwość pisemnego przedstawienia swoich żądań (a dbając należycie o swoje interesy powinien to uczynić).

Nieudowodnione są także twierdzenia powoda w zakresie jakoby w celi była dziura w podłodze, nie istniała cyrkulacja powietrza oraz występowało zagrzybienie. Oddział wykazywał wprawdzie pewny stopień zużycia z uwagi na brak remontu, jednakże na bieżąco były usuwane usterki. W Zakładzie Karnym istniała wentylacja grawitacyjna, która była kontrolowana podczas przeglądów kominiarskich. Jednocześnie w oknach zamontowane były blendy, które umożliwiały swobodny przepływ powietrza. Montowanie blend jest dopuszczalne i wynika z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (tj. z dnia 18 marca 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 548) (§77 pkt lf i lg), a obecnie §31 pkt 5 i 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1804).

Odnosnie zarzutu niezapewnienia powodowi odpowiedniej opieki medycznej, to także nie udowodnił on zaniedbań pozwanego w tym zakresie. Powód nie wykazał, aby warunki odbywania kary spowodowały u niego negatywne skutki w sferze psychicznej lub fizycznej. Samo stwierdzenie strony nie jest wystarczające do przyjęcia istnienia faktu oraz jego związku przyczynowego z warunkami odbywania kary.

W konsekwencji, skoro powód nie wykazał, aby doszło do naruszenia jego dóbr osobistych w wyniku zawinionego zachowania pozwanego, zaś pozwany udowodnił, że kwestionowane przez powoda warunki odbywania kary pozbawienia wolności były zgodne z obowiązującymi przepisami prawa, nie może być mowy o przyznaniu powodowi zadośćuczynienia na podstawie art.448 k.c. Nie zostały bowiem spełnione niezbędne przesłanki zastosowania powołanego przepisu.

Co się tyczy zadośćuczynienia za doznany uszczerbek na zdrowiu, powód nie udowodnił, aby w wyniku pobytu w pozwanej jednostce doznał pogorszenia stanu zdrowia w jakimkolwiek rozmiarze (art.444 § 1 k.c.), co uzasadniałoby przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 445 § 1 k.c.

Przepis art. 6 kc ustanawia podstawową regułę dowodową, oznaczającą, że ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Zasada ta znajduje potwierdzenie w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, według którego to strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne (art. 232 kpc zdanie pierwsze).

Reasumując, w sprawie o roszczenie tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych na powódzie spoczywa ciężar udowodnienia, że odbywał karę pozbawienia wolności w nieodpowiednich warunkach bytowych i sanitarnych oraz doznał z tego tytułu krzywdy. Powód nie sprostął temu obowiązkowi. Poza wypunktowaniem oraz uzasadnieniem w pozwie zarzutów, powód nie podolał obowiązkowi udowodnienia, że podniesione zaniedbania w Zakładzie Karnym numer 2 w Ł. rzeczywiście miały miejsce. Co więcej twierdzeniom powoda przeczy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w tym zeznania świadków – funkcjonariuszy służby więziennej oraz personelu medycznego oddziału szpitalnego. Powództwo podlegało zatem oddaleniu.

W punkcie drugim wyroku, Sąd przyznał i nakazał wypłacić ze środków Skarbu Państwa Sądowi Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi na rzecz pełnomocnika ustanowionego powodowi z urzędu adwokata K. G. kwotę 2.952 zł ustaloną w oparciu o treść § 8 pkt 5 w zw. z § 4 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 roku, poz. 1714 ze zm).

Na podstawie art.113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. z dnia 11 stycznia 2018 r. Dz.U. z 2018 r. poz. 300 ze zm.), Sąd nie obciążył powoda nieuiszczonymi kosztami sądowymi w punkcie trzecim wyroku. Trudna sytuacja materialna powoda zdecydowała o zwolnieniu go od kosztów sądowych w toku postępowania. Powód przebywa w zakładzie karnym i nie uzyskuje dochodów.

O kosztach procesu należnych pozwanemu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 powołanej ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Powód przegrał proces w całości. Zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi. Dlatego Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, którą stanowiło wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego ustalone na podstawie § 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015r. poz. 1804 ze zm.). Powód nie wskazał na okoliczności, które uzasadniałyby odstąpienie od obciążenia go tymi kosztami procesu. Wytoczenie powództwa przeciwko określonej osobie wywołuje po jej stronie potrzebę podjęcia obrony własnych interesów, a poniesione w tym celu koszty ustanowienia pełnomocnika są uzasadnione.